

T. A. Tande utnevnt til æresmedlem av Historielaget i Sannidal

Under Sannidal Historielags årsmøte ble T.A. Tande utnevnt til lagets første æresmedlem. Formannen foretok utnevnelsen og overrakte en blomsterbukett. Han nevnte at Tande hadde vært med fra starten, og hadde siden vært med i arbeidet med Bygdeboka, Sannidalsfilmen, Bygdetunet og m.m.

Tande har vært lagets formann og har i alle år siden starten vært med i styret.

Årsberetning for Sannidal Historielag 1985

I årsberetningen for 1984 uttrykte formannen glede over den store interessen medlemmene viser for Historielagets arbeid. Denne interesse ser ut til å ha fortsatt også i 1985.

Vi har gjennomført flere større arrangementer, og frammøtet har vært godt. Medlemmene er også svært flinke til å hjelpe ved tilstelninger.

Som vanlig omtaler vi Historielaget, Bygdetunet og medlemsbladet «Arven» hver for seg.

Historielaget

I 1985 har styret hatt denne sammensetning: Fridtjof Thorbjørnsen (formann), Ingebjørg Lindheim (nest-formann), Per Aabøe (kasserer), Ragnar Grønåsen (sekretær) og T.A. Tande. Varamedlemmer har vært Signe Thorsdal, Olav Tveitereid og Per Th. Svenum. Medlemstallet er ca. 330, og det er en liten økning fra

forrige år. Medlemskontingenten er 10 kr. Det er grendemennene som står for innkrevingen, og dette har fungert fint.

Det ble i 1985 avholdt 8 styremøter, de fleste sammen med styret for Bygdetunet, og dessuten har andre, som har hatt med de forskjellige arrangementene å gjøre, deltatt når det har vært nødvendig. Antall behandlete saker var 22. Før de større tilstelningene har forøvrig mye blitt ordnet over telefon.

I samarbeid med Krigsseilerforeningen og Kulturstyret var Historielaget med på en liten høytidelighet ved Sannidal kirke den 8. mai i anledning av at det var 40 år siden frigjøringen i 1945. Det ble foretatt kransepålegging ved tidligere lærer og kaptein Knut Levang ved minnebautaen for de falne i Sannidal i krigen 1940-45.

Samme dag utkom T.A. Tandes hefte, «Sannidal i krigsårene 1940-1945». Heftet er på 68 sider og ble trykt i 1500 eksemplarer hos Naper Boktrykkeri. Det har vært solgt gjennom bokhandlene i Kragerø, forretningene i Sannidal og av Historielagets folk. Prisen er kr. 50. Det er fremdeles hefter igjen.

Sannidal ungdomsskole har forøvrig nå i 1986 fått 30 eksemplarer, 1 klassesett, i gave fra Historielaget.

17. mai 1985 ble arrangert av Holtane Vel og Sannidal Historielag i fellesskap. I hovedkomiteen var Historielaget representert ved Ingebjørg Lindheim, Thorleif Dalen og Fridtjof Thorbjørnsen. Totalt var det med 135 kvinner og menn fra de to lagene. Det er et ganske omfattende arbeid å stelle til 17. mai i våre dager. Været på selve dagen var ikke det beste, men det var likevel bra frammøte, og det hele ble rodd i land med et lite overskudd til hvert av lagene. Dette skyldtes bl.a. at damene bakte alle kakene som ble solgt.

Den 3. august arrangerte Historielaget en Kulturdag med utstilling på Bygdetunet. Vi hadde da alliert oss med Malerklubben, Husflidslaget, lokale knivmakere og andre. På tross av kraftige regnsvallar møtte mange mennesker fram, og det ble en trivelig ettermiddag. Vi viser her ellers til omtale i «Arven» nr. 2, 1985.

Den 28. november arrangerte Historielaget høstfest i det nye Sannidal Samfunnshus. Vi var den første forening som holdt arrangement der. Over 100 mennesker var møtt fram, og hovedforedragsholder var Stian Henneseid. Han snakket om husmannsvesenet. Det ble også vist lysbilder fra Kulturdagen 3. august, tatt av Per Jørgen Halvorsen. Det var ellers bevertning og sangunderholdning av gruppa 31,5.

Den 5. desember representerte formannen Historielaget ved den offisielle åpningen av Sannidal Samfunnshus. Han overrakte da ei bankbok med kr. 1000 til formannen i styret for Samfunnshuset, øremerket til piano i Samfunnssalen. Siden er det fra andre foreninger o.l. kommet inn til sammen 10 000 kr. på denne boka.

På et seminar om innsamling av muntlige kilder ved TDH i Bø 12. oktober var laget representert ved Fridtjof Thorbjørnsen, Thomas Wastøl og Ragnar Grønåsen.

Innsamlingen av Amerikabrev pågår fremdeles, men den nærmer seg avslutningen da den fylkesvalgte komiteen tar sikte på å få samlet alle brevene og lage en slutt-rapport i 1986. Fr. Thorbjørnsen tar imidlertid fortsatt imot brev.

Vi vil også fortsette innsamlingen av gamle fotografier. Noen av bildene vil bli brukt i «Arven», og ellers tar vi sikte på å avfotografere bilder for ved en seinere anledning å kunne vise disse, samt arkivere dem.

Formannen har også engasjert seg i avisdebatten omkring stedsnavnet Fikkjebakke i 1985. Hans og Historielagets syn vant fram. Navnet skal også i framtid være Fikkjebakke Industriområde (ikke Kragerø Industripark).

Når det gjelder stedsnavn, fikk også stedsnavninn-samlingen i Sannidal et puff framover da alle stedsnavninn-samlerne møttes på Vål 31. oktober sammen med Erik Johs. Vintermyr fra Institutt for Namnegranskning. De 12 innsamlerne arbeider nå aktivt for å få gamle stedsnavn ned på kart og papir før de går i glemmeboka. Til å samordne arbeidet har Ragnar Grønåsen blitt valgt etter at Harald Vibeto trakk seg.

Av bind 3 av Bygdebok, Fellesbindet, har vi solgt ca. 30 eksemplarer i det siste. Bind 2, Skåtøyboka, ble solgt ut i 1985. Bind 1, Sannidalsboka, har vært utsolgt i flere år.

I styret har det vært diskutert om vi skal trykke et nytt opplag av bind 1 eller om det skal skrives om. Det hele blir selvfølgelig et spørsmål om penger og om å få folk til å forestå redigeringen.

Bygdetunet

I 1985 har styret for Bygdetunet hatt denne sammen-setningen: Thomas Wastøl (formann), Ole Wastøl, Knut Nordbråten, Olav Skarvang, Lars Moen, Kjellfrid Enggrav og Kari Nyland.

Bygdetunet ble i 1985 holdt åpent hver fredag i juli kl. 18-20, men det var ikke noe stort besøk. I styret har det vært diskutert tiltak for å få dette besøkstallet opp.

Likevel har mange mennesker også i dette året besøkt tunet, ikke minst ved de store arrangementene der. Dessuten har flere skoleklasser fra bygda vært på ekskursjon dit.

Opplysninger om Sannidal Bygdetun har blitt sendt til Gyldendal Forlag, som skal gi ut Norsk Kulturguide i 1987.

Det har også i 1985 blitt gjort atskillig dugnadsarbeid på bygdetunet. Det største enkeltarbeidet ble gjort 27. juni da det ble gravd grøft og lagt ned elektrisk kabel fra sikringsskapet bak scenen fram til badstua.

Ellers har tramhellene foran de to inngangene til Dobbedalstua blitt skiftet, og ei ekstra helle er lagt på trappa til stabburet.

Den 21. mai ble det foretatt befaring på Bygdetunet der bl.a. konservator Bjørn Sandberg og fylkeskon-servator Odvar Bjørvik var til stede. Det ble da satt opp en plan for det framtidige vedlikehold. Det er läven som det må gjøres mest med. Der må det skiftes en del stokker på kortveggen mot øst og noen på langveggen mot nord. Byggmester Lars Moen skal stå for dette arbeidet, men spreke dugnadsfolk vil også i 1986 være velkommen. Arbeidet vil bli påbegynt like etter 17. mai.

Til Bygdetunet har vi i den seinere tid mottatt en del ting bl. a. noen gamle kart og fysikkmateriell fra Kil skole. Disse er satt til oppbevaring i Kirkestua. Dessuten har vi fått redskap og maler fra tidligere sko-maker Peder Urbergs verksted.

Også fra Per Ths. Svenum og Per Th. Nesland har vi fått forskjellige gamle rariteter.

Vi takker for alle gavene.

I 1986 vil det også bli foretatt impregnering av bygningene i den utstrekning pengene strekker til. Dessuten vil det bli forsøkt lagt nytt tak på kvernhuset (spontak).

Meldingsbladet «Arven»

I redaksjonskomiteen har i 1985 disse sittet: Oddvar Tobiassen, Fridtjof Thorbjørnsen og Ragnar Grønåsen.

Det var 5. årgang av «Arven» som kom ut i 1985. Det ble trykket tre nummer, 2 på åtte sider og 1 på seksten.

Fortsettelsesskolen i Sannidal i 1908/09

Dette bildet som vi har fått låne viser elevene ved Fortsettelsesskolen i Sannidal i 1908/09. På bildet ser vi i 1. rekke fra venstre: Johanne Eikhaug, Bergliot Rinde, Bergliot Sandland, lærer Halle, Sigrid Wallmark, Tora Nyhus og Petra Syvertsen. i 2. rekke fra venstre: Thomas Terkelsen, Sigurd Nossen Inga Rinde, Knut Barland, Jens Moe, (dette er han som ble omtalt i TV-programmet i våres om emigrantene til Galapagos, han var utdannet som flyver) Edvard Wåsjø, Eilert Støen, Håkon Wastøl.

Foruten at alle i gamle Sannidal kommune får bladet i postkassene, er det ca. 90 utenbygds personer som får det tilsendt.

Nr. 3 av «Arven» 1985 var det 15. bladet i rekken, og fra og med dette nummeret blir «Arven» nummerert fortløpende i tillegg til årgangsnummeret, slik at det første eksemplaret i 1986 blir nr. 16, det andre nr. 17, o.s.v.

I nr. 15, nr. 3/1985, ble det også trykket en innholdsfortegnelse som viser hovedartiklene i de første 14 utgavene av «Arven».

Det kommer en god del stoff inn til bladet, og redaksjonen har nok å jobbe med også i 1986.

Sannidal Historielag er alle bidragsytere til lagets arbeid stor takk skyldig. Dette gjelder Kragerø Kulturstyre og de to bankene som også i 1985 har styrket vår økonomi. Men det gjelder også alle de enkeltpersoner som har støttet vårt arbeid på mange felt i året som gikk.

Sannidal, 8/4-86

R. Grønåsen
sekretær

Fr. Thorbjørnsen
formann

Fra redaksjonen

Dette er nummer én av Arven's sjette årgang og vi kommer ut med 12 sider denne gangen. Vi har fått inn endel mer stoff enn vi vi plass til så noe måstå over til neste nummer, bl. a. en artikkel av Haakon Myhre om Gamleheimen på Rønningen. Vi har flere skolebilder og andre bilder som må vente. Ellers ser det ut til at mange setter pris på at Arven kommer, når vi ser den lange listen med gaver. Blant annet har Sannidal Husmorguppe igjen sendt oss 500 kr. Vi sier takk til alle gaver som gjør det mulig for oss å drive videre.

Sangen «Myrtekranse»

som står på side 10 i dette nummer av Arven er skrevet av Hans Mjelland og den ble sunget av Aud og Thomas Johan Brekka på siste årsmøte. Vi bringer sangen i forbindelse med «Glimt fra Sannidal Bygdetun». Det var brudebuketten og myrtekranse i leddiken på kisten som ga Hans Mjelland inspirasjon til sangen.

Jørgen Jørgensen Blankenberg

Litt fra hans levnedsbeskrivelse

Under kapitlet: «Særmerkte menn» i Bygdebok for Sannidal og Skåtøy bind III s. 147 er Jørgen Jørgensen Blankenberg omtalt. Han blei født på gården Årø 26. juli 1812 og døde i 1899, på Blankenberg. Han blei 24. mars 1837 gift med Stine Margrethe Stiansdatter Ørvik.

I tillegg til det som er nevnt i bygdeboka kan det være av interesse å ta fram det han skriver om lærer- og klokkerutdannelse i 1830-åra:

«Dengang var det ikke ordnede forhold med lærerskole eller seminar som det siden var tilfelle. Skulde man skaffe sig nogen undervisning måtte det skje ad privat vei. Da jeg skulde forberedes til skoleholder maatte jeg blandt flere skolelæreremner søge en skole på Gjerstad prestegaard hvilken bestyredes af presten Aas og kirkesanger Lars Wævstad. Her kom jeg da saalangt at jeg af presten Munch fra Gjerpen fikk min eksamen som skoleholder. Da jeg som forhen bemerket gik med en klokke i hovedet tænkte jeg: Du bør lære mere. Jeg søgte da en tid Kragerø skole om eftermiddagene, og aftenskole hos presten Jespersen som den tid var kateket i Kragerø. Efter at have frekventert disse skoler, raadet mine lærere mig til at foreta en reise ind til Christiania for at tale med den daværende biskop C. Sørensen og for at blive eksamineret af ham. Den 10. oktober 1836 foretog jeg reisen fra Kragerø med dampskibet «Constitutionen» og andløb Fredriksværn hvor vi maatte ligge til den samme aften. Kl. mellem 11 og 12 om natten komvi ind til Christiania, just ingen hyggelig tid at komme til et sted som Christiania første gang.

Men jeg hadde på veien gjort bekjendtskab med skræddermester, senere kjøbmand Christensen fra Risør, en udmerket hyggelig mand. Vi var som to brødre paa reisen. Han tog mig ved haanden og sa: Hold fast paa mig, for kommer vi fra hverandre saa er det helt ude med vaart selskab. Thi der virmlet af folk paa dampskibsbyggen hvilket var det eneste sted som var belyst med to lækter. Forresten fandtes ingen gadeløkter den tid. Jeg var glad ved at holde fast ved min kjære Christensen som bragte mig til en Nielsen i Møllergaden, der var hans beslektede, hvor vi blev modtagne med al beredvillighed for natten over. Men da hans bekvemmelighed var overladt til flere stortingsmænd kunde jeg ikke forblive længer end til den næste dag. Jeg søgte da og fik logis hos en madam Brich paa Reviret. Da dette var ordnet, opsøgte jeg hr. biskopens bolig i gamle Oslo, og traf manden netop i en reisekariol til en visitas i Agder. Jeg fik dog tale med ham og forebragte mit ærinde. Den gamle geistlige

mand sa: «Vil I komme til mig i aften kl. 6 skal jeg være til Jers tjeneste.» Jeg reiste da tilbage til mit logis hvor jeg fik en dreng der skulle ledsage mig til boghandler Grøndahl hvor jeg vilde gjøre indkjøb af nødvendige bøger. Han fik 12 skilling. Men da vi kom til gaden ved Hofvagten, spillede musikken op og tolleriet til hest skulde paa eksis, paa Volden. Der blev jeg revet med af nysgerrighed og kasted bort baade veiviseren og de 12 skilling, men til gjengjeld traf jeg igjen min reisefelle Christensen og min forrige nats vert Nielsen, hvilke begge blir mine tro ledsagere resten af dagen.

Jeg glemte dog ikke biskopen. Presis kl. 6 var jeg i den gamle Oslo bispegaard. En tjener mottog migude i gaarden og fulgte mig op gjennem to eller tre høie trapper. Hvad andet jeg tænkte paa ved opstigningen var: Hvorledes finder du ud af denne gamle bydel igjen da her allerede var mørkt. Da jeg kom ind igjennem døren til biskopens værelse, kom han mig imøde med følgende kjærlige tiltale: «Godafthen min ven! Det gjør mig ondt at jeg bestemte tiden saa sent. Jeg var hjemme igjen kl. 5.» Jeg maatte naturligvis undskyldte hr. biskopen. Nu foregik der under fire øine en overhøring eller eksamen hvorunder jeg tillige maatte lade min sangstemme høre, ved avsyngelse av tvende salmevers. Efter denne prøve erklærte biskopen: «Jeg finder Jer tjenlig og skikket til en kirkesangerpost. Når vakanse (ledighet) falder, saa skriv mig til.» Nu syntes jeg næsten at jeg alt havde posten, men det gik ikke saa fort, sa Lian.

I slutningen af samme aar blev avertert en kirkesanger og skolelærerpost i Soon annex til Westby prestegield. Efter samraad med klokke Dahl og sognepræst Fleischer, af hvilken jeg fik en anbefalingsattest anholdt jeg om denne post.

Jeg mottog da fra sognepræst Gladtvædt i Westby følgende skrivelse: «Til hr. skolelærer Jørgen Aarøe, Sandøkedal.

De har i skrivelse af 20. januar sistleden anholdt om den for tiden ledige kirkesanger- og skolelærerpost i Soon annexsogn. Endnu er ingen endelig beslutning om besetelse af denne post tagen, men da jeg har grund til at anta at De vil komme i god betragtning, skal jeg ikke undlade herved at gjøre Dem bekjent med denne post. Indtægtene ved Kirkesangertjenesten er kun accidentielle (betaling for kirkelige handlinger) og man antar at de vilde kunne udgjøre 40 á 50 Spd. aarlig. Som omgaaende skoleholder vil kirkesangeren for det første kun faa 20 Spd. aarlig af skolecassen. Saaledes ville de samlede indtægter komme til at udgjøre 60 á 70 Spd. aarlig. Desuden nyder den ansættende kost og logis paa

de gaarde der høre til skoledistrictet mens han paa dem holder skole. Er De gift og har familie da vil De vel vanskelig komme ud af det i denne betiening. Tror De efter dette nærmere opgivende at kunne være tjent med ommeldte betiening, da vær saa god med det første at underrette mig derom i et frankeret brev. Jeg tør vel ikke indestaa for det endelige resultat, men gjentar at De vil komme i betragtning.

Westby prestegaard den 6. mars 1837

Gladtvædt.

Jeg har omstedenlig inført denne skrivelse for at vise hvorledes skolelærernes stilling den tid blev honorert. «Værre og værre, sa kjærringen, hun skulle sig Ære være».

Her havde jeg 20 Spd. for 6 maaneder, og der skulde jeg have 20 Spd. for 9 maaneders skolehold. En herlig forfremmelse! Jeg tænkte da: Du faar gi skolegreia paa baaden og ta til med noget andet. Jeg kan ikke nægte for at jeg var trætt af omgangsskolen, og vaar egen gamle kirkesanger kalte almuen ofte - en tigger -. Dette syntes jeg ikke anbefalte standen meget. Jeg kjøbte da 9.4. 1843 den før leiede eiendom for 700 Spd., avla lagreted, ble valgbar, valgtes til medlem af fattigcomissionen, ligningscommissionen, var med i 12 aar, afløstes af Johan Dahl, blev igjen efter 4 aars forløb valgt ordfører, var det i 4 aar, sa fra sig hvervet, var flere gange valgmand, ble forlikscmissær 18.2. 1855, var det til udgangen af 1880. Saa siger herredsstyret:

Væk med ham, den post for fed for ham. Blev ikke engang foreslaat til valg. Fungerte som regnskabsfører for kommunen i 26 aar. Sa den post fra mig. Blev i 1866 constitueret Lensmand efter afdøde Theodor Thorbjørnsen, betalte da min kjøbte eiendom. Valgtes til medlem af den forberedende komité der skulde befare samtlige jordbrug i herredet og forsatte beskrivelse over samme i anledning af ny matricul, blev formand i komitéen som arbeidede i 2 sommere. I de senere aar har jeg været av og til constitueret lensmand, stevnevidne, brandtaxtmand, direktør i Sandøkedal sparebank.

I 1827 begyndte jeg som skoleholder og vedblev derved i 19 aar. For saadan tienestetid talte billighed for at jeg burde ha pension, men jeg fik kun simpelthen afskjed i naade. - - - - -

Ja dette er et billede fra de gode gamle dager. Jørgen nevner ikke at han også var medlem av skolecomissionen. Under ordningen i sin tid av skolearkivet fant jeg en liten notis fra presten Hans Daae (1850-65) som skriver:

«Min kjære Jørgen.

Vi maa have et møde i skolecomissionen først-kommende torsdag. Vil du tage med noget heimemad, skal jeg sørge for god tobak»

Med hilsen, Daae»

(T. Tande)

Gaver til «Arven»

I tiden fra 26/11-85 og til 15/5-86 har vi på postgiro fått disse bidrag til Arven. Den gode oppslutningen er en stor oppmuntring for oss i redaksjonskomiteen, og vi sier hjertelig takk.

O.H., Skien 50,-. Berg-Museum 50,-. R.H., Sannidal 100,-. H.G., Kragerø 100,-. L.J.L., Vadfoss 50,-. J.T., Vadfoss 50,-. T.S., Sannidal 50,-. T.B., Kammerfoss 25,-. I.B., Farsjø 100,-. N.N., Kragerø 50,-. A.J.J., Farsjø 50,-. A.B., Sannidal 100,-. P.G., Sannidal 50,-. J.T., Sannidal 100,-. O.E., Oslo 50,-.

H.G., Sannidal 100,-. G.W. Sannidal 40,-. I.N., Sannidal 100,-. A. og N.G., Sannidal 50,-. E.B., Kjølebrønd 50,-. T.B., Sannidal 100,-. N.H., Sannidal 50,-. G.B., Sannidal 50,-. E. og T.F., Sannidal 50,-. J. og K.T., Sannidal 50,-. K.H., Sannidal 25,-. I.H., Sannidal 25,-. S. og B.O., Sannidal 50,-. I.L., Helle 50,-. A.M., Sannidal 100,-.

A.T., Kammerfoss 30,-. G.G., Vadfoss 100,-. H.F., Sannidal 50,-. J.G., Kragerø 20,-. T.B., Vadfoss 100,-. E.L., Sannidal 50,-. I.S., Kragerø 50,-. A.E., Sannidal 30,-. T.D., Kjølebrønd 100,-. A. og K.D., Sannidal 50,-. O.D., Sannidal 50,-. K.L., Kjølebrønd 50,-. I.M.H., Sannidal 50,-. A.L., Sannidal 25,-. E.M., Farsjø 100,-. O.K., Sannidal 100,-.

M.G., Sannidal 50,-. A.N., Vadfoss 100,-. G.S., Sannidal 50,-. L.F., Sannidal 50,-. I.T., Farsjø 50,-. K.B., Sannidal 50,-. H.G., Kalstad 50,-. A.A., Sannidal 30,-. B.W., Sannidal 50,-. P.T., Sannidal 150,-. H.B., Kragerø 30,-. E.M.E., Kjølebrønd 40,-. J.M., Sannidal 100,-. Gitt, Farsjø 75,-. J.B., Farsjø 50,-. M.J.O., Kragerø 50,-.

H.V., Sannidal 50,-. T.A.R., Vadfoss 100,-. H.B., Drangedal 100,-. H.U., Vadfoss 50,-. N.H., Farsjø 50,-. A.L. 50,-. G.E., Sannidal 30,-. K.N., Kragerø 30,-. I.T., Vadfoss 50,-. P.Aa., Sannidal 50,-. O.K./A.H., Sluppan 50,-. I.P., Sannidal 50,-. J.D., Sannidal 50,-. I.L., Vadfoss 25,-. J.T., Oslo 50,-. O.W., Sannidal 50,-.

A. og S.W., Kragerø 50,-. K.H., Kjosen 50,-. T.K., Sannidal 100,-. O.J.T., Helle 50,-. A.B., Sannidal 50,-. J.J.L.,

Sannidal 50,-. S. og J.G., Ulefoss 50,-. P.T.S., Farsjø 50,-. N.T.H., Sannidal 100,-. T.W., Sannidal 50,-. Å.S., Sannidal 50,-. K.S., Kragerø 50,-. M.H., Grimstad 20,-. O.D., Sannidal 50,-. S. og M.K., Neslandsvatn 50,-. N.W., Sannidal 100,-.

M.G., Helle 30,-. M.F., Kjølebrønd 50,-. J.K.V., Sannidal 150,-. C.H., Oslo 50,-. A.S., Sannidal 100,-. J.T., Sannidal 100,-. K. og K.E., Sannidal 30,-. G.K., Sannidal 50,-. G.S., Kjølebrønd 50,-. F.L., Kragerø 50,-. Aa.H., Kragerø 50,-. T.H., Stathelle 50,-. S.S., Sannidal 50,-. K.D., Sannidal 30,-. H.M., Sluppan 60,-. G.B., Helle 20,-.

T.L., Sandefjord 100,-. K.S., Sannidal 50,-. H.H., Sannidal 50,-. I.A., Tjøme 50,-. K.E., Sannidal 50,-. O.Aa., Kammerfoss 50,-. D.L., Kragerø 50,-. A.R., Sannidal 50,-. KJEK, Sannidal 100,-. T.H., Sannidal 50,-. Aa.T., Vadfoss 25,-. K.F., Sannidal 10,-. K.H. 50,-. K.L., Sannidal 100,-. A.L., Heistad 50,-. B.N., Farsjø 50,-.

I. og L.S., Kjølebrønd 100,-. K.L., Sannidal 100,-. M.H., Sannidal 50,-. J. A., Kragerø 200,-. J.C., Sannidal 100,-. A. F., Farsjø 200,-. B. L. Kjølebrønd 50,-. A.M., Kragerø 50,-. R.H., Sannidal 50,-. A.B., Sannidal 25,-. S.E., Sannidal 50,-. M.S., Sannidal 50,-. A.H., Sannidal 30,-. R.R., Kragerø 30,-. I.P., Rykkin 100,-. T.W., Kragerø 25,-.

H.L., Skien 50,-. A. og J.W., Sannidal 50,-. L.L., Sannidal 50,-. E.A., Søndeled 50,-. E.B.F., Kragerø 50,-. H.T.B., Kjølebrønd 100,-. T.D., Kjølebrønd 30,-. L.R., Nodeland 50,-. T.T., Bostrak 100,-. G.S., Ødegaardens Verk 50,-. R.S., Vadfoss 50,-. V.H., Porsgrunn 50,-. M.B., Helle 50,-. K.L., Sannidal 30,-. K.Aa., Sannidal 50,-. Sannidal Husmørgruppe 500,-. K.T., Sannidal 100,-. A.E., Sannidal 100,-. Ø.J., Helle, 50,-. A.M., Sannidal 100,-. K.K., Porsgrunn 20,-. G.K., Kragerø 100,-. J.P., Sannidal 50,-. A.L., Sannidal 75,-. M.D., Kragerø 100,-. O.L., Vadfoss 35,-. A.M., Sannidal 100,-. O.W., Sannidal 50,-. E.D., Søndeled 50,-. A.B., Skien 50,-. J.K., Kjølebrønd 50,-. T.J., Sannidal 50,-.

L.J.M., Sannidal 50,-. I.G., Sannidal 50,-. I.N., Farsjø 50,-. L.W., Sannidal 100,-. A.F., Farsjø 100,-. M.F., Drangedal 50,-. A.D., Kjølebrønd 40,-. A.B., Skien 30,-. H.E.F., Sannidal 100,-. B.W.L., Vadfoss 20,-.

Elever og lærer ved Mo skole i 1904.

1. rekke bakfra og fra venstre: 1. lærer H. Fuglestvedt. 2. Hanna Nyhus. 3. Randine Bråtane. 4. Johanne Eikehaug. 5. Marry Lofthaug. 6. Jørgine (Lofthaug) Nygård. 7. Karin (Vestjorde) Bustrak. 8. ?. 9. Halvor Åsen. 10. Nils Vestgård Lønne. 11. ?. 12. Håkon Humlestadplassen.

2. rekke fra venstre: 1. Dorte Ramsås. 2. Ingeborg Fuglestvedt. 3. ?. 4. Olette Nygård. 5. Ingeborg Lønnerød. 6. Olga Humlestad. 7. Jørgen Eikehaug. 8. Elling Hermansen. 9. Jens Lofthaug. 10. Nils Dalane. 11. ?. 12. Lars Lofthaug.

3. rekke fra venstre: Lovise Sundberg. 2. Jørgine Lofthaug. 3. Hulda Dalbråten. 4. Anna Fuglemyr. 5. ?. 6. Marie Bråtane. 7. Peder Nyhus. 8. Jens

Eikehaug. 9. Jakob Fuglemyr. 10. Ole Bråtane. 11. Ole Nygård.

4. rekke fra venstre: 1. Ellen Lofthaug. 2. Gunhild Nygård. 3. Anne Mostad. 4. Inga Enggrav. 5. Anne Dalbråten. 6. Tora Nyhus. 7. Teodor Bråtane. 8. Olaves Dalane. 9. Eilert Enggrav. 10. Gunleik Vestjorde Bustrak. 11. Ole Brynemo. 12. Albert Mostad.

En Farsjølærers erindringer

3

Vi fortsetter her med de nedtegnelser som Christen Olsen gjorde som lærer i Farsjø i 1870-årene. Disse erindringerne var tenkt til privat bruk, men de inneholder mye interessant lokalhistorisk stoff. Rettskrivningen er noe modernisert.

Minner fra 1870-åra Av *Christen Olsen*

Om lærernes vilkår

Om lærernes år har det vært talt og skrevet overmåte meget i den senere tid. Meningene har vært og er fremdeles meget delte. Selv den liberale presse fremkommer stundom med uttalelser om at lærerstanden er tilstrekkelig lønnet og at videre krav fra lærerstandens side blir en uforskammet fordringsfullhet. Riktignok pleier gjerne sådanne avisskrivere å skjule seg, under anonymitetens maske. Således inneholdt bladet «Vestmar» en artikkel i begynnelsen av 1876, som ikke skulle oppmuntre lærerne meget. Den skulle være et slags motbevis til en oppsats i «Kragerø Blad».

I artikkelen i «Vestmar» sto det bl. a.: «Hvorledes er lærerne i Sannidal avlønnet? Lærerne har 22 Spd. i lønn pr. uke, i kostholdsgodtgjørelse 8 Skl., eller så stor lønn som noen landskommune i amtet yter sine lærere. Som tillegg til lærernes lønn får vi regne alderstillegget, som etter fem års tjenestetid er 15 Spd., etter ti års tjenestetid 25 Spd. Så kommer statsbidraget med 60 Skl. pr. uke, som også får tas med. Ennvidere må ikke glemmes at lærerne har fri familiebekvemmelighet i de nu opprettede prektige skolelokaler, og enkelte lærere har for et sådant opp til 30 Spd. Allerminst bør ved sådant oppgjør glemmes at lærerne som sådanne er frittatt for militærtjeneste. Hvor mange 100 Spd. kan denne plikt takseres til i de 7 tjenestear den varer?

Hvor mange solverv er vel gått siden lærernes lønn var den halve av den nuværende? Enhver lærer og enhver skolens venn bør i sannhet glede seg over de fremskritt som er gjort. De fleste lærere i Sannidal har 36—40 ukers skole, men har en lærer blott 30 ukers skole, så behøver han slett ikke å beklage seg over at året har hatt flere uker. Er han en mann voksen for sin post som lærer, er han også skikket til andre gjøremål som aldri vil mangle i den tid han ikke er lærer, og jeg er av den mening at dette hverken er skam eller skadelig for ham. Sannidal, 17. februar 1876.

Jeg ble straks grepent av ergelse over at fornuftige mennesker, ja endog sådanne som vil oppkaste seg til talsmenn for folket, vil nedverdige seg til å fremkomme offentlig med slike ytringer. Jeg satte meg straks til å skrive et svar, som jeg dog ikke forlangte opptatt i noen avis, da innsenderen i «Kragerø Blad» svarte straks. Min oppsats lød imidlertid bl. a. slik:

«Jeg må bemerkje «Vestmar»s innsenders oppgivende av en viss lønningssats, nemlig husleiegodtgjør-

elsen. Han sier at enkelte lærere har hatt opptil 30 Spd. i husleiegodtgjørelse, hvilket er ganske feilaktig. Kun en lærer er i den senere tid tilstått husleiegodtgjørelse av 12 Spd. At lærerne får fri bolig i de prektige skolelokaler, er sant nok; men bare få av dem er ferdige ennå. Dessuten er det kun kammers og kjøkken som gjøres ferdig til lærerbolig, så den blir just ikke så bekvem for en familie som den avmales.

«Vestmar»s innsender trøster lærerne med at Sannidal lønner sine lærere likeså godt som noen annen landkommune innen amtet, men derav kan dog ikke skolelærerne leve, da Sannidal er dyrt, ja kanskje det dyreste sted innen amtskommunen! Dernest nevner «Vestmar»s innsender fritagelse for verneplikt som en addend som slett ikke må glemmes ved oppgjør av en lærers inntekter. Denne gjenstand er nu en gang blevet gammel, og det er sannelig sørgetlig at den ikke en gang kan bli utslettet, siden lærerne for den saks skyld må trekke veksler hele sin levetid. Først skal lærerne oppholde seg et par år ved Seminaret, satt omtrent til 200-240 Spd. og deretter ha mindre enn en arbeidsmann fordi han som lærer unngår verneplikten.

Endelig omtales den brave anledning til bifortjente. Men det er en bekjent sak at jo lengre en mann arbeider i skolen, desto mer uskikket er han til legemlig arbeid. Jeg antar også at mange arbeidsgivere i Sannidal og kanskje «Vestmar»s innsender med ville gi samme svar som en mann i et annet prestegjeld da en lærer spurte ham om han hadde arbeid til ham: «Jeg tror såmen ikke at du kan arbeide slik at jeg kan gi deg noen videre daglønn for det.» At Sannidals lærere ikke skammer seg for legemlig arbeid, kan jeg dog forsikre «Vestmar»s innsender om. Innsenderen antyder at lærerne er udyktige til lønnstillegg nu. Jeg skal ingenlunde befatte meg med at fremheve lærernes dyktighet, men dersom man vil sikre seg en dyktig lærerstand, bør man sannelig ikke bie med lønnstillegg.

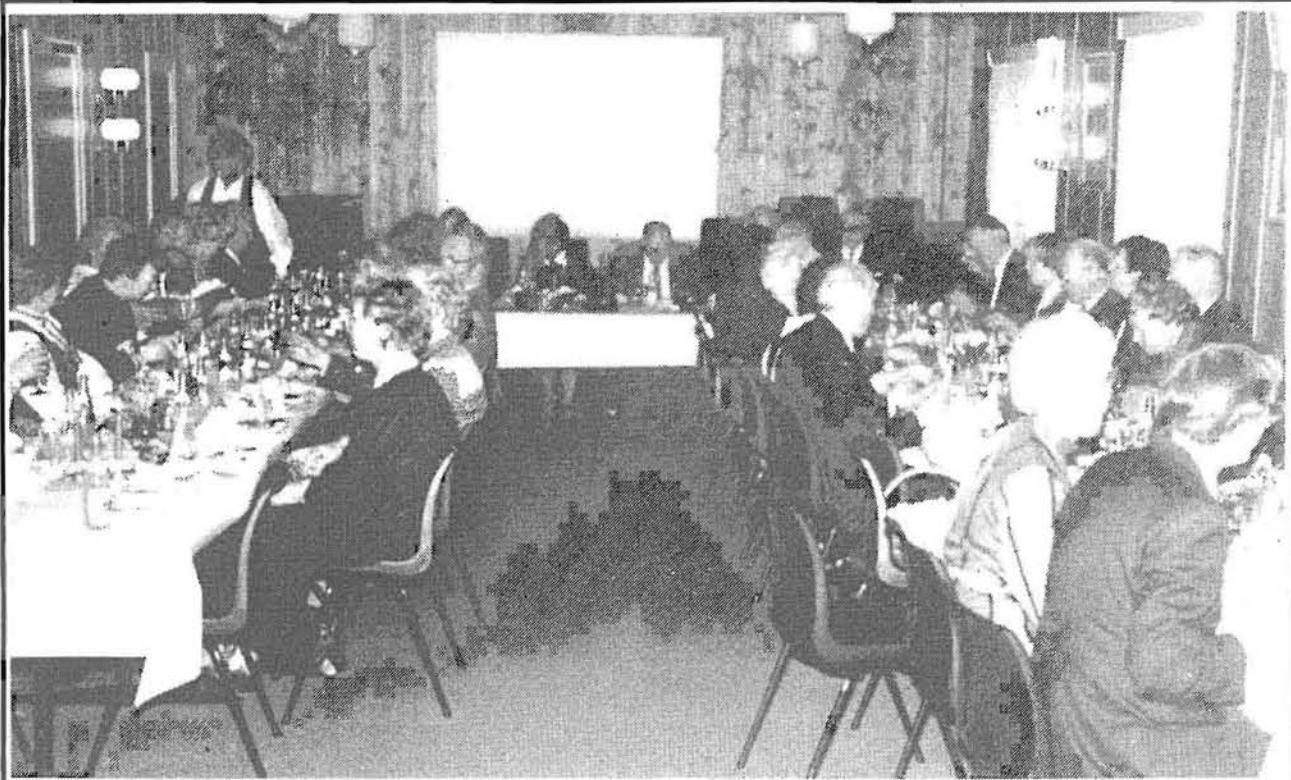
Til slutt vil jeg takke de menn som har brakt denne sak på bane, og jeg håper at folk i det hele tatt mer og mer kommer til å skjonne hvilket gode skolen er for dem og derfor bidrar sitt til å forbedre lærernes år, så at de med lyst og iver kan drive sin gjerning uten å trykkes av de pinlige sorger for det kjære brød.»

Visstnok skriker mange at lærerlønningene i den senere tid er gått oppad med kjempeskritt. Det ser kanskje slik ut når man sammenligner lønnen nu med for en mannsalder tilbake. Den gang var imidlertid det å være lærer en biting for en eller annen begavet bonde eller bondesønn. Nu derimot er det en selvstendig stilling som fullt ut krever sin mann. At lærerne forlanger likeså mye for sin undervisning av børnene som arbeideren for sitt arbeid, er sannelig ikke urimelig!

Ak, nei! Folk har ennå ikke fått det rette syn for skolens betydning.

(*Hvorfor skrider verden så sakte fremover!?*)

Forts. neste nr.

Sannidalslaget i Oslo 40 år

Sannidalslaget i Oslo kunne i februar 1986 feire sitt 40-års jubileum. I den anledning ble det arrangert fest på Lamberseter gård 18. april.

Hjørdis (Thommesen) Tordis (Lønnerød), Ivar (Breivang) og Anund (Haugen) stod som innbydere. Det var også gjester fra Sannidal.

Vi bringer her noen bilder fra festen. Ja, det ble en riktig hyggelig fest. Det ble servert koldt bord med drikke, kaffe og bløtkake.

Tande holdt festtalen, videre var det tale av Egil Liane. Fr. Thorbjørnsen hilste fra Historielaget og hadde med nyplukkede Blåveis og Hestehov fra Sannidal.

Av andre som hadde ordet kan nevnes Lars Solum, Tyra Haavet og Anund Haugen, som også ledet feste.

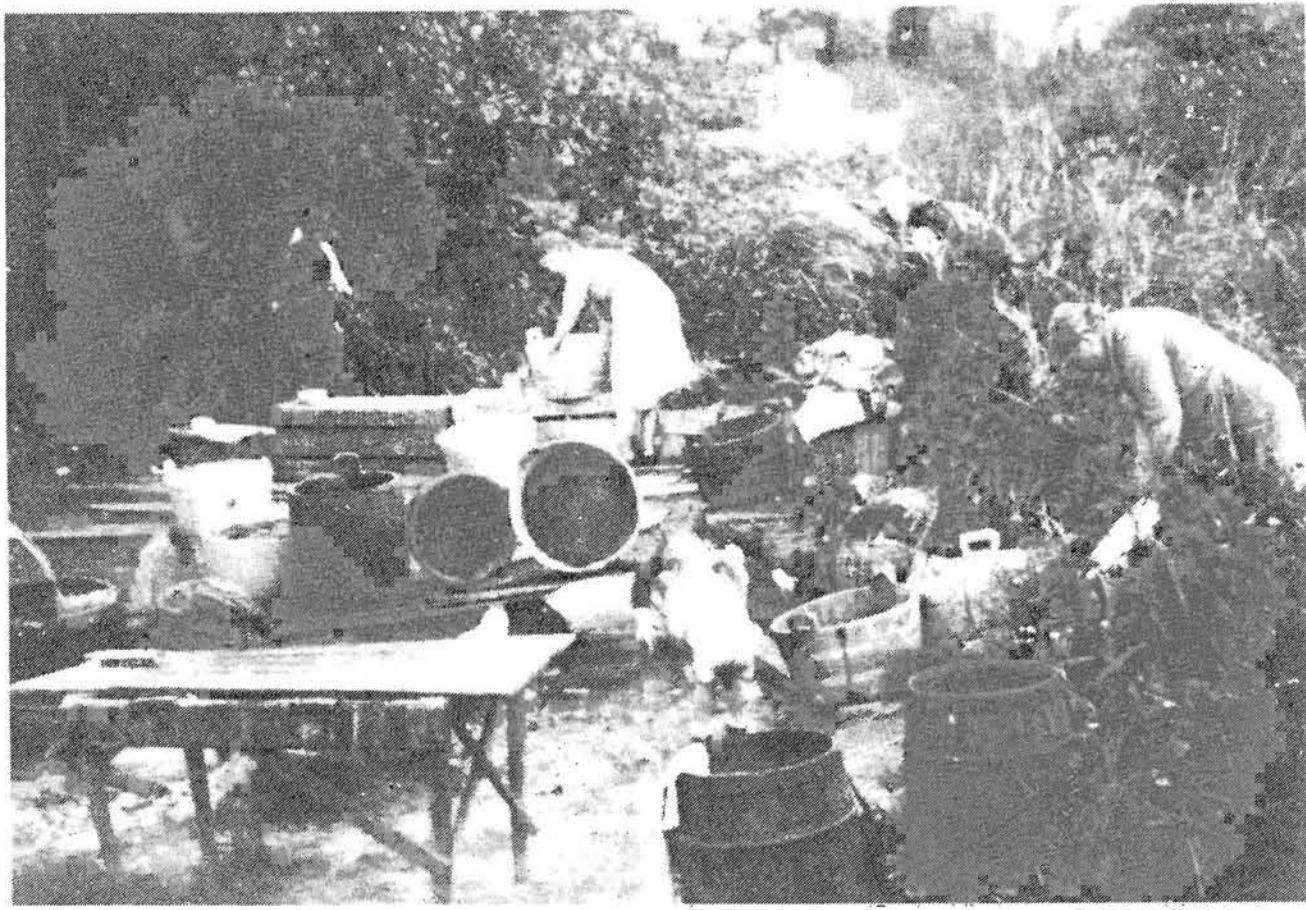

En god støttespiller for arrangementet var Tordis Lønnerød.

Sannidalsfilmen ble også vist og kommentert av Tande og Thorbjørnsen.

I sitt innlegg sa Anund Haugen at laget ble oppløst i 1955, men at en nå måtte forsøke og samle sannidølene i Oslo igjen. Han håpet å få til en ny fest om et år eller to. Festen sluttet i de små timer. -n.

Klesvask

«Det har samla seg så mye skittentøy at nå må vi nok til å vaske». Det var ikke nettopp med noen glede husmora for femti år siden konstaterte dette. Så snart det blei noe mildere i været ut på våren la man i veg. En måtte begynne dagen før. Tøyet måtte legges i bløyt.

Mange hadde bryggerhus, eller vaskekjeller, men mange måtte nøyse seg med å sette opp vaskegryta ute, nede ved tjenna eller ved «bekken» (Sannidalsnavn på brønnen). Karane hjalp til å fyre opp under vaskegryta, og sørge for ved. Tidlig om morgenen tok en til, i sekstdida. Tøyet ble såpa inn på de verste flekkene og så blei det kokt. Såpe laga en av talg og fett etter slakt. En koka lut av aske, bjørk og ask var best.

Så var det til å gnure og vaske på vaskebrettet, ei trefjøl med riller, eller «nymotens» vaskebrett med sinkplate. Så var det å skylle i mange vann fra «bekken» eller i tjenna. Banketre nyttet en helst før. Nå var det å vri det opp om en ikkje hadde vrimaskin. Det blei fin tørk ute på snorer, men en måtte passe på at det ikkje kom noen regnbøye på det. Det var et spetakkel å få det inn i huset før regnet kom.

Når tøyet var tørt, blei det rulla. En rulla det opp på en rundt stokk og høvla over med mangletreet, et fint stykke tre med utskjæringer, og handtak i form av hest, ofte ei gave fra gutten til jenta, med hjerter eller forglemmei fint utskarne. Det var noen som hadde fått seg maskinrulle, det var storveis.

Strykinga tok tid før det var strykefrie tekstiler. Ei panne med strykejern på komfyren eller et jern med gloandes bolt inni. Det var ei kunst å stryke stivetøy, glatte og glanse.

Er det noen som kjenner de som er på bildet så vil vi gjerne ha opplysninger om det.

Var en uheldig med været, kunne det bli fleire dager før en fekk tøyet tørt. Men når så var gjort, var det å få det på plass i skuffer og skap.

Og nå idag? Husmora skrur på de forskjellige brytere og setter seg makelig henslengt i en stol med en god kopp kaffe. Maskinen durer og går, centrifugen sørger for god tørk.

Torkell Tande

Jo tidene har forandret sig. Tvetfjøl med riller og nymotens vaskebrett av sink, samt rulle med gommer og steinkasse - mangletre og strykejern til å sette på vedkomfyren kan ses i samlingene på Bygdetunet.

Red.

Glimt fra Sannidal Bygdetun (2):

Af adel er jeg ikke . . .

I serien om gjenstander og interiører på Bygdetunet presenterer vi i dag kista som står i stua i første etasje i Heglands-huset.

Denne kista ble gitt i gave til Bygdetunet av Tone og Gerhard Kjendal. Tone slektet fra gården Dobbe. Den er datert 1796.

Låsen er hjemmesmidd, og hankene er av jern. Nøkkelskillet og hjørnebeslagene har fine, tungete former. Materialet i selve kista er furu.

Inni det buete lokket finnes malte ornamenter på rød bunn. Dessuten kan vi lese følgende innskrift: «1776 den 6. decem-
ber var jeg Anne Knuts Datter
den ældre fød paa Gaarden
Dobbe i Sanichedahl. Gud unde

mig her i Tiden at leve saa at det til min timelig og evige Vel-
ferd tiene maa. Det høre Bøn høre Gud ved Jesum Christum
Ammen. Af Adel er jeg ikke, men ærlig er jeg vist. Min Lykke
den ved ingen uden Jesum Christ Amen. Dobbe den 14. Juli
1796». Ut av denne innskriften kan en se noe som var typisk
for tidligere tider, nemlig en stor usikkerhet i stavemåten av
ord. Den mangelfulle skolegangen tatt i betraktnsing var dette
selvfølgelig ikke noe rart. For å få skikkelig mening i
teksten må en forvrig putte inn et «og» i den ene setningen
slik at denne egentlig lyder: «Det høre og Bøn høre Gud ved
Jesum Christum Amen».

I leddiken på Kista er det et hemmelig rom, og der ligger ennå restene av en brudebukett og en myrtekrans, som skal ha tilhørt Anne Knutsdatter. Dette er utvilsomt det aller morsomste ved kista. Kransen er tydelig flettet av grønne blader, og selv om brudebuketten i dag naturligvis er grå og livløs, kan en forstå at den er satt sammen av vakre markblomster. Dette er virkelig 200 år gamle klenodier! Utvendig er kista lekkert rose malt og også påmalt «A.K.D.D. 1796». Bokstavene står for Anne Knutsdatter Dobbe.
Fotografiet er tatt av Per Jørgen Halvorsen.

R. G.

Myrtekranse

Tone: Jakob Skjærsliper

Der stod en myrt opp i vinduskarmen
så grønn og frodig som Kanaans land.
Den hadde trivsel og hjertevarmen,
så kjærlig pleiet av kvinnehand.
Vi undret ofte som barn den tiden,
hva er vel ekstra med denne mon?
Men svaret fikk vi nok lenge siden:
Det var Annas dyreste eiendom!

I tidlig ungdom hun plantet blomsten
hun fikk en avlegger av sin mor.
Og mor hun sa: Denne forekomsten -
skal du bevare til du blir stor.
Kan hende engang når gode engler
deg ønsker lykke med brudekrans,
med myrtens blader av myrtens stengler,
at du kan sveve i lykkedans!

Av myrtens stengler hun så bandt kransen,
et diadem om sitt lyse hår.
Med denne lystig i brudedansen,
hun svevde lykkelig i ungdomsvår -
Og ned i leddikken i sin kiste,
hun gjemte kransen og brud'bukett;
en hemlighet bare Anna visste -
der lå den gjemt uten etikett!

For lengst har Anna og myrten vandret,
de er forvandlet til hellig muld.
Og myrtekranse har seg forandret,
men er et fint stykke arvegull.
For ned i leddikken i en kiste,
der ligger Anna sin hem'lighet.
Det var det vi den gangen ikke vissste -
der ligger Anna sin kjærlighet!

Hans Mjelland

Årsmøte i Sannidal Historielag

på Sanitetshuset i Kil, 10. april 1986

Det var ca. 55 medlemmer til stede da formannen ønsket velkommen og forsamlingen sang Sannidalsangen.

Følgende saksliste ble vedtatt:

1. Valg av møteleder og referent.
2. Årsberetning og regnskaper.
3. Valg.
4. Matpause med loddssalg.
5. Foredrag/demonstrasjon om slektsgransking ved H. Finstad og R. Grønåsen.
6. Eventuelt.

Før forhandlingene tok til, holdt formannen en liten minnetale om tidligere formann, Hans Mjelland, som gikk bort i 1985. Forsamlingen minnet ham med ett minuttstillehet.

Som møteleder og referent ble valgt henholdsvis Fr. Thorbjørnsen og R. Grønåsen.

Årsberetningen ble lest av formannen og ble vedtatt uten bemerkninger. Regnskapene for Historielaget og Bygdetunet ble lest av kassereren og for «Arven» av formannen. Alle tre regnskapene viste solid økonomi og ble vedtatt uten bemerkninger, det eneste var at formannen redegjorde for Bygdetunets økonomi, der en har samlet opp fylkestilskuddene over flere år for å kunne bli i stand til å reparere bl. a. låven. Dette er godkjent av Fylkeskonservatoren.

Valgene ble ledet av formannen i valgkomiteen, Thorleif Dalen. Slik ble utfallet av valgene: Formann: Fridtjof Thorbjørnsen gjenvalet med akklamasjon. Styre for Historielaget: Per Aabøe og Ragnar Grønåsen har ett år igjen i styret og på valg var T. A. Tande og Ingebjørg Lindheim. Tande nektes gjenvalet. Valgt ble Ingebjørg Lindheim og Olav Tveitereid. Varamenn: 1. Signe Torsdal, 2. Knut Rinde og 3. Nils Eikehaug.

Styret for Bygdetunet: Thomas Wastøl, formann, Olav Skarvang, Lars Moen, kjellfrid Enggrav, Kari Nyland. Dessuten ble Ole Wastøl og Knut Nordbråten, som var på valg, gjenvalet.

Festkomiteen: Signe Tveitereid, Kari Nyland, Kjellfrid Enggrav. Dessuten ble Arna Holte, Margot Aabøe og Gred Moe gjenvalet for to år. Nye i festkomiteen ble Arne Eikehaug og Torbjørn Baann.

Meldingsbladet «Arven»: Gjenvalet av redaksjonskomiteen: Oddvar Tobiassen, Fridtjof Thorbjørnsen og Ragnar Grønåsen. Gjenvalet av kassereren, Liv Grønåsen.

Grendemenn: Isak Waasjø, Gerd Moe, Ingeborg Jensen, Reidar Lønne, Aasmund Mostad, Gerd Holt, Helene Brynemo. Thorleif Dalen. Ragnvald Heimdal trakk seg, og i hans sted ble valgt Tordis Bosvik.

I forbindelse med dette valget tok formannen opp grendemennsordningen, som etter en kort diskusjon enstemmig ble vedtatt å skulle fortsette.

Revisorer: Gjenvalet av Knut A. Skarvang og Kåre Barland. Valgkomite: Th. Dalen og R. Lønne ba seg fritatt og som ny komite ble valgt Isak Waasjø, Aasmund Mostad og Gerd Holt.

Etter dette var det en lang og god kaffepause med loddssalg.

Etter pausen sang Aud og Th. J. Brekka to sanger

forfattet av Hans Mjelland. Deretter holdt Håkon Finstad og Ragnar Grønåsen foredrag/demonstrasjon om slektsgransking. R. Grønåsen fortalte generelt om innsamling av opplysninger og oppsetting av anetavle før Håkon Finstad greide ut om de mange kildene som finnes samt demonstrerte bruken av leseapparat for mikrofilm.

Formannen refererte et brev fra speiderne i Sannidal ang. deltagelse i toget fra skolen til kirken 17. mai. Formannen skal møte til en diskusjon om dette 16/4 d. år.

Formannen luftet også tanken om en busstur til Norsk Folkemuseum i løpet av sommeren. Det var stemning for dette blant medlemmene.

Mot slutten av møtet foretok formannen en del blomsteroverrekkelser. For fortjenstfullt virke for laget fikk disse hver sin bukett: Reidar Lønne, Thorleif Dalen, Ragnvald Heimdal og Ragnhild Nesland (for Per Nesland, som gikk bort i vinter). T.A. Tande ble utnevnt til foreningens første æresmedlem, og også han ble overrakt en bukett. Tande takket og fortalte om tida da han begynte som prest i Sannidal for 55 år siden og om tida like før og etter annen verdenskrig.

Etter trekningen i loddssalget takket formannen festkomiteen og alle de andre som hjelper i Historielaget, og han ønsket de nye i styret velkommen. Til avslutning sang forsamlingen «Gud signe vårt dyre fedreland», før formannen takket for frammøtet og ønsket alle vel hjem.

Ref.

Sannidal Samfunnshus – Pianofondet

Som det tidligere har vært nevnt, ga Historielaget en bankbok med kr. 1000,- til piano i Samfunnshuset. Overrekkselen fant sted ved innvielsesfesten i desember 1985.

Pr. 15/4-86 står det nå tilsammen Kr. 10 008,- på kontoen.

De som senere har innbetalt er:

Sannidal Ungdomsskole	kr. 4 000,-
Kil Sanitetsforening	kr. 1 000,-
Sannidal Husmorlag	kr. 1 000,-
Åtteren (kvinneforening)	kr. 1 000,-
Kil Vel	kr. 1 000,-
Sannidal Bondekvinnelag	kr. 1 000,-

Denne raske og gode oppslutning viser at sannidølene kan bare de få et lite puff. Givergleden er stor i Sannidal. Men ennå mangler det noen tusen skal vi få et piano som er den fine Samfunnssalen verdig.

Det er sikkert flere lag eller bedrifter som senere kan få bruk for Samfunnssalen, og da kan det være godt med et piano i huset.

Så vær så god, kontonr. er 2708.5106851 i Sannidal og Skåtøy Sparebank.

Det er selvfølgelig også anledning for privatpersoner å bruke denne konto. Alle gaver mottas med takk.

*Benytt «arven» som har
tjent bygdas interesse
siden 1867*

SANNIDAL OG SKÅTØY SPAREBANK

fra høsten 1986:

SPAREBANKEN SØR

... noe mer enn en lokalbank

**Haugtun
Super**

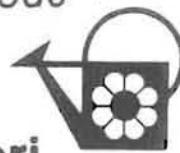
Carsten Bakke
Tlf. 8 60 25
SANNIDAL

Vi har ÅPENT når du har FRI!

Hverdager kl. 10.00-20.00
Lørdag kl. 10.00-18.00

Alt til hagen

*Her bugner det av gode
tilbud hver dag*

**Sannidal Gartneri
& Hagesenter** Tlf. 85 538

Vestmar

*distrikts lokalavis
siden 1867*

Kom til oss

når De skal ha

**kontormøbler
og trykksaker**

Kragerø Aksidenstrykkeri A.s

Tlf. 036/81 238 - 3771 Kragerø - Alle typer stempler.